

BRONAST MEDALJON M. AURELA IZ PTUJA

J. Klemenc

Pri izkopavanju na Gornjem Bregu leta 1951 je delavec ponudil vodstvu izkopavanja spodaj opisani medaljon, ki ga je našel še njegov ded na svojem posestvu, na Mestnem Vrhu severovzhodno od Ptuja. Ker je predmet precej redek in je njegovo najdišče znano, ga je odkupila Arheološka sekcija SAZU.

Najdeni bronasti predmet, čigar premer je 39 mm, teži na 57,10 gr, je tako imenovani medaljon in pripada rimskemu cesarju Marku Avrelu (161—180 po Kr.).

Av.: MAVREL ANTONINVS AVG TR P XXXIII. Z lovrom ovenčana glava imperatorjeva gleda na desno, od zadaj se vidi poprseje z oklepom in paludamentom.

Rv.: IMP VIII COS III PP Žena, le deloma oblečena, stoji s prekrižanimi nogami ter se z desno roko naslanja na mizo s prečnico, na kateri sedi ptica. Na mizi leži veja in stoji Eskulapov kip, okoli katerega se ovija kača. Žena jo hoče očividno napojiti z mlekom iz skodelice, ki jo drži proti njeni glavi. Na mizi stoji tudi večja posoda za mleko. (Coh. III², str. 404, št. 1050).

Naš predmet je tako po težini, premeru in posebno reverzu popolnoma podoben onemu, ki ga je Gneecchi publiciral v svojem delu: »I medaglioni Romani«, Vol. II., Milano (Hoepli) 1912, str. 37

št. 21, a na tabli 66, št. 3. Edino na reverzu se naš medaljon razlikuje od onega, ki ga opisuje Gneccchi, v toliko, da gleda glava na averzu pri našem na desno stran.

Iz velikih zbirk so znani še naslednji medaljoni: V zbirki Britskega muzeja je medaljon s premerom 39 mm, težak 40 gr. V pariškem numizmatičnem kabinetu v Nacionalni biblioteki je medaljon s premerom 39 mm, težak 40 gr. V Rimu je v Martinetti-jevi zbirki medaljon s premerom 39 mm, težak 56 gr.

Medaljoni so splošno zelo redki, ker so jih kovali v omejenem številu in njihova cena je danes v trgovini precej visoka. Kovali so zlate, srebrne in bronaste medaljone. Gotovo pa je, da so zlate medaljone kovali v večjem številu, kakor je danes njihovo razmerje v primeri s številom bronastih. Zlate medaljone so vedno lahko pretopili in zlato je vedno imelo svojo stalno vrednost, dočim so imeli bronasti svojo vrednost le kot spominske medalje.

Razlika med modernimi medaljami in antičnimi je ta, da je v antiki kovala medalje edino le država, dočim sedaj kujejo spominske medalje lahko tudi zasebniki ali juridične osebe. Rimski imperatorji so kovali medaljone ob posebnih priložnostih in dogodkih, n. pr. triumfov, itd. Na medaljonih so pogostoma upodobljena božanstva, ki so jih za življenje tistega imperatorja ali pa njegove žene v državi posebno častili. Tudi orientalska ženska božanstva so upodobljena na reverzih, posebno za časa Faustine starejše in mlajše, Sabine, Julije Domne itd. Tako n. pr. imamo za časa Faustine starejše (+ 175 po Kr.), ki je bila žena Marka Aurela, na reverzih njihovih medaljonov rimsko boginjo plodnosti Cerero, ali pa orientalni ženski božanstvi Cibebe in Izido.

Ena največjih skupnih najdb zlatih medaljonov pa izvira iz sosedne Hrvatske in sicer iz Petrijanca ob cesti iz Varaždina v Ptuj.¹ Težina vseh tu najdenih denarjev in ostalih zlatih predmetov je znašala 558,75 dukatov. Zlati zaklad je obsegal poleg zlatih okrasnih predmetov in denarjev tudi zlate medalje raznih vladarjev med katerimi nahajamo tudi zelo redke primere kakor Aureliana, Valeriana, Tacita, Cara, Numeriana, Carina, Magnia Urbico, Proba, Iuliana Tyranna, Nigriana, Diocletiana itd. Na tabli VIII. Steinbüchlovega dela se pa nahajajo slike zlatih medaljonov vladarjev: Hariana, Antonina Pia (2), M. Aurela (2), Caracalle (2) in Carina.

¹ Klemenc — Saria, Archaeologische Karte von Jugoslawien, Blatt Ptuj, str. 25. — Steinbüchel A., Notice sur les Médailles Romaines en or du musée Imperial et royal de Vienne 1826.